

RUSMEDELSPLAN

Kronoby gymnasium 2018

Efter Rusmedelsplan andra stadiet, Jakobstads social- och hälsovårdsverk,
text: Regionala drog-förebyggande gruppen, omslag: Musikcafé After Eight

Innehåll

1. Lagar och regler	Fel! Bokmärket är inte definierat.
2. Skyddande faktorer.....	3
3. Drogförebyggande verksamhet i skolan	6
4. Igenkännande och tidigt ingripande	8
5. Viktiga kontaktuppgifter	10
6. Lagar som styr det förebyggande arbetet i skolan	11

Rusmedelsplanen finns tillgänglig på skolans hemsida
<http://www.kronobygymnasium.fi/laroplan.shtml>

Vårdnadshavarna informeras om planen under ettans föräldramöte och via Wilma.

Studerande delges planen vid läsårets början.

Studerandevårdsgruppen ansvarar för att planen regelbundet uppdateras.

1. Skolans regler

I skolan är det förbjudet att inneha, använda eller vara påverkad av alkohol, narkotika och andra berusningsmedel. Dessa preparat får inte heller säljas eller förmedlas på skolans område. Rökning och annan användning av tobaksprodukter är förbjuden på skolans område, även övriga tider när skolans utrymmen hyrs ut. Personer under 18 år får heller inte inneha tobaksprodukter.

I Kronoby gymnasiums ordningsstadga står det: *En studerande får inte i gymnasiet eller under evenemang ordnade av skolan ha med eller använda alkohol, droger, tobak, snus eller andra berusningsmedel.*

Till evenemang ordnade av skolan hör också penkkis, wanha, julfest, avslutning och alla studiebesök och studieresor som ordnas i skolans regi.

2. Skyddande faktorer

Det är **hela personalens uppgift** att arbeta för en trygg miljö, som stöder studerandes sunda utveckling och beslutsfattande. Andra stadiets personal är i nyckelposition när det gäller rusmedelsförebyggande.

Rusmedelsförebyggandet är hela personalens sak – ett hållbart förebyggande kan inte vila på enskilda arbetstagares axlar.

Varje studerande har rätt att få hjälp i att fatta beslut som är viktiga för hälsan och framtiden. Studerande har även rättighet att inte bli utsatta för andras rusmedelsbruk under sin skolgång.

Målsättning

1. Personalen föregår med gott exempel:

- Personalen använder inte tobaksprodukter på skolans område (se tobakslagen).
- Personalen använder inte rusmedel (inklusive tobaksprodukter) inför studerande utanför skolans område på skoltid, t.ex. under studiebesök och kvällsevenemang.

Rektorn ansvarar för att göra upp gemensamma regler angående detta.

Om rusmedelsmissbruk bland personalen uppdagas är det rektorns ansvar att genast ta itu med det. Arbetsplatshälsovården och arbetarskyddet ger stöd.

2. Personalen ingriper konsekvent då man observerar rusmedelsbruk på skoltid eller på skolområdet.

3. Personalens kunskap om rusmedel och om förebyggande verksamhet upprätthålls genom skolning och regelbunden genomgång av rusmedelsplanen.

4. Frånvaron följs upp i WILMA och föräldrarna uppmuntras vara aktiva på Wilma.

5. Studerandes rusmedelsanvändning följs upp genom

- Skolhälsovårdarens hälsoundersökning
- Enkäten Hälsa i Skolan (en nationell undersökning för kommuner och skolor om 14-20-åriga ungdomars hälsa, levnadsvanor och skolerfarenheter) som gymnasiet regelbundet deltar i. Studerandevårdsgruppen tar del av resultaten och tolkar dem, delger studerande, vårdnadshavare och skolans övriga lärare och planerar tillsammans med dem fortsatta åtgärder om så behövs.

Skyddande faktorer	Riskfaktorer
<p>I skolan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tydliga normer/regler och förväntningar från vuxna - Uppmärksammas för positiva handlingar - Känner tillhörighet och anknytning - Ett gott socialt och känslomässigt klimat - Studeranden trivs och fungerar väl i skolan - Framgång i skolarbete/Känsla av att lyckas - Studerandedelaktighet - Tydliga gränser mot mobbing, skadegörelse och skolk - Goda vuxna förebilder <p>I hemmet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tydliga normer och förväntningar från vårdnadshavarna - Goda och kärleksfulla relationer och en förtroendefull dialog - Uppmärksammas för positiva handlingar - God insyn i vad den unga gör utanför hemmet - Vårdnadshavarnas negativa attityder till den ungas rusmedelsbruk <p>Individen, kamrater</p> <ul style="list-style-type: none"> - Social och kognitiv kompetens - Skolframgång - Kompisar och intressen - Förmåga att hantera konflikter - Förmåga att hantera besvikelser - Förmåga att hantera risker - Förmåga att förutse konsekvenser - Känsla av att kunna påverka i sitt liv - Vuxna förebilder och förtroendefulla vuxenrelationer <p>I samhället</p> <ul style="list-style-type: none"> - Begränsad tillgång till rusmedel - Tydliga förväntningar och normer gällande ungas rusmedelsbruk 	<p>I skolan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vantrivsel - Inlärningssvårigheter - Oordning, brist på struktur - Orimliga förväntningar från vuxna i skolan - Misslyckande i skolan - Skolfrånvaro - Att mobba eller vara utsatt för mobbing <p>I hemmet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Missbruk - Brister i anknytning, uppfostran och tillsyn - Dålig kontakt med vårdnadshavarna - Allvarliga familjekonflikter - Vårdnadshavare eller andra vuxna som bjuder på tobak och alkohol - Vårdnadshavarna känner inte till vad den unga gör på fritiden <p>Individen, kamrater</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tidigt och långvarigt asocialt beteende - Koncentrationssvårigheter - Kamrater som har problem - Kamrater med positiv inställning till rusmedel - Tidig debut och positiv attityd till rusmedel - Biologiska/genetiska faktorer - Vuxna som bjuder på alkohol - Brist på goda vuxna förebilder <p>I samhället</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bristfällig övervakning av tillgång till rusmedel - Otydliga förväntningar och normer gällande ungas rusmedelsbruk

3. Drogförebyggande verksamhet i skolan

Värdediskussioner i undervisningen

I den läroplansenliga undervisningen och i samtal med studerande förs en dialog om rusmedel, egna val, risker, konsekvenstänkande, kamrattryck m.m. Beakta detta i planeringen av läsåret!

Inom ämnen som hälsokunskap, filosofi, psykologi, historia, modersmål kan ingå undervisning som stärker studerandes förmåga att ställa och argumentera för sina åsikter, värdera reklambudskap och genomskåda myter.

Mera information om aktuell forskning inom rusmedelsförebyggande finns att läsa på

- www.droglänken.fi
- www.terveysportti.fi
- <http://klaari.munstadi.fi/sv/klaari-helsingfors/>

Syftet med värdediskussionerna är att fundera kring värden som trygghet, respekt och ansvar och diskutera attityder kring olika rusmedel. Läs mera på <http://vardegrunden.se/>. Med hjälp av värdediskussioner kan man

- Ge studeranden möjlighet att diskutera sina attityder till rusmedel och kritiskt granska myter kring rusmedel.
- Minska de positiva förväntningarna på alkoholens verkan.
- Stärka sociala normer och förväntningar om att unga inte ska dricka.
- Ge studeranden kunskap i och förståelse för lagar och gränser gällande rusmedel och rusmedelspolitik.
- Ge studeranden en möjlighet att diskutera rusmedel ur en samhällelig och global synvinkel (rusmedel kan diskuteras utifrån många perspektiv, t.ex. samhälle, miljö, globala konsekvenser av organiserad brottslighet och narkotikahandel, mänskliga rättigheter)

Vid behov ordnas aktuell skolning och handledning för personalen om hur man kan prata om rusmedel och riskkonsumtion med unga.

Skoldemokrati

Allt känns mycket roligare om man känner att man kan påverka! Då mår man också mycket bättre. Att man kan påverka omständigheter i sitt liv är en av de faktorer som skyddar mot rusmedelsbruk.

Material som stöder studerandekårsverksamheten finns på <http://skolungdom.fi/for-skolor/studerandekarar/>

Övriga insatser

- Sakkunnig föreläsare besöker ett lärarmöte/planeringsdag och berättar om rusmedelsförebyggande arbete.
- Föreläsare bjuds in för studerande. Viktigt att dessa väljs med omsorg.
- Vid behov; Samarbetsmöte med lokal butik om snatteri, åldersgränser för försäljning av alkohol- och tobaksprodukter och langning.
- Skolan erbjuder meningsfulla aktiviteter som stöder hälsa och samhörighet samt skapar en trivsamt studiemiljö.

Studerandevård och olika grupper

- Studerandevårdsgruppen samlas regelbundet och till uppgifterna hör att planera det drogförebyggande arbetet.
- Studerande behöver få kunskap om hur man får hjälp vid riskkonsumtion och problem.
- Individuella samtal med skolhälsovården och skolkuratoren ger studerande kunskap om rusmedlens konsekvenser för den egna hälsan och kunskap i att bedöma risker för egen del.
- Kommunen droggrupp samlas två gånger / termin. Hit hör fritidskoordinator (ordf. och sammankallare), skolkurator, skolhälsovårdare, lärarrepresentant, studeranderepresentanter, polis, socialarbetare, en representant från Ådalens hem och skola-förening och en rektor från åk 1-6.
- Tutorerna arbetar för sammanhållning och gemenskap i skolan

4. Igenkännande och tidigt ingripande

4.1. Oro och misstanke väcks i skolan eller i hemmet

Uppmärksamma om studerande under kort tid har några av nedanstående beteendeförändringar

<ul style="list-style-type: none"> - skolk - förändrade vänskapsrelationer - familjesituationen förändras - lögner - sena nätter - ständigt på väg - snatteri, dyra varor dyker upp/försvinner, brott - försvarar droger, sitt beteende - motivationsbrist - humörsvängningar, dåligt humör - sysslolöshet, inaktiv, passiv	<ul style="list-style-type: none"> - inåtvänd; svår att nå - snabb försämring av skolframgången och - försummelse av uppgifter - övermäktig trötthet på lektionerna - frånvaro från hemmet - förändringar i värderingar och levnadssätt - upprepade spår av misshandel - upprepade olyckshändelser - att komma till skolan bakfull - oskäligt starka raseriutbrott - försummelse av personlig hygien
--	---

OBS! Vissa beteendeförändringar känns också igen vid en normal pubertetsutveckling!

Åtgärder

- Prata med övrig skolpersonal, har de gjort liknande observationer?
- Studerandevårdspersonalen (skolhälsovårdare/kurator) konsulteras
- Lärare/skolkurator/skolhälsovårdare diskuterar med studerande och vårdnadshavare. Myndiga studerande ger sin tillåtelse om vårdnadshavare deltar.
- Skolhälsovårdaren kan utföra drogtest. Vårdnadshavarna måste informeras.
- Skriftlig plan för uppföljning och dokumentation görs upp.
- Vid återkommande oro för minderårig studerande konsulteras barnskyddet. OBS Det här är en lagstadgad plikt, se kap 6.
- Då studerande är myndig är hon/han inte längre föremål för barnskyddsåtgärder. Det befriar inte skolan från det etiska ansvaret att jobba för studerandes hälsa. Med myndiga studerande bör man jobba motiverande, dvs. motivera till samtal och vård.
- Eventuell utrednings- och/eller vårdperiod på A-kliniken.

4.2. Studerande blir fast för användning av rusmedel i skolan eller på sin fritid eller har med sig rusmedel till skolan

Åtgärder

- Studerande hänvisas till skolhälsovårdare, skolkurator eller rektor för diskussion. Två personer behöver vara närvarande, dokumentationen är viktig.
- Rektor utdelar disciplinärt straff (Skriftlig varning eller avstängning från gymnasiet för en viss tid, högst ett år).
- Skolhälsovårdaren utför drogtest, vårdnadshavarna måste informeras.
- Vårdnadshavare kontaktas om studerande är minderårig, i övriga fall med studerandes godkännande.
- Barnskyddsanmälan för minderåriga studerande.
- Vid misstanke om narkotika kontaktas polisen.
- Skolhälsovårdare/skolkurator fortsätter uppföljningen tillsammans med barnskyddet
- Vid återkommande oro för minderårig studerande fortsätter kontakten till barnskyddet.
- Eventuell utrednings- och/eller vårdperiod på Nuotta.

Samarbete med vårdnadshavare

Att prata med vårdnadshavarna om oro för studerande är ingen lätt uppgift. Vårdnadshavarna kan bli chockerade, ledsna eller arga då de själva oroar sig för sitt barn. Att informera vårdnadshavarna och hantera deras oro hör ändå till skolans arbete.

Tips!

- Bestäm vilka som skall vara närvarande vid samtalet med vårdnadshavarna.
- Formulera er kring det ni har gemensamt, alltså oron för studerande.
- Förbered er för samtalet genom att:
  - Berätta vad som skall hända härnäst, vem som är kontaktperson på skolan, barnskyddet etc.
  - Ta reda på var vårdnadshavarna kan få hjälp och stöd
- Undvik att anklaga vårdnadshavarna
- Undvik att överföra egna eventuella negativa fördomar om rusmedelsbruk, barnskydd etc. till vårdnadshavarna i samtalet.
- Det kan vara en bra idé att de som utsetts som ansvariga för samtal med vårdnadshavarna får utbildning och arbetshandledning om uppgiften känns svår.
- Sammanfatta diskussionen med att upprepa hur du har förstått situationen och vilka eventuella åtgärder som följer.

Allting skall dokumenteras (datum för samtal, telefonsamtal, vilka brev som skickats vart och vem som kopplats till ärendet och när).

5. Viktiga kontaktuppgifter

Beroendecentret Porten, Hälsövägen 4, 67200 Karleby

Avdelningssekreterare
Satu Päivärinta
Tfn 040 806 8101

Ansvarsområdets chef
Anne Linna

Ungdomarnas stöd- och rådgivningspunkt **Nuotta** (finns under beroendecentret Porten)

- *Nuotta* erbjuder hjälp för ungdomar och deras familjer när man oroar sig över den ungas rusmedelsanvändning eller beroende. Det är önskvärt att man kontaktar Nuotta redan i ett tidigt skede. Problemet behöver inte vara allvarligt för att man ska kunna söka hjälp. Besöken är avgiftsfria för klienten.
- Vården baserar sig på frivillighet och konfidentialitet. Användningen av rusmedel ses endast som en del i den ungas och de närståendes liv. I vården beaktas den ungas och familjens livssituation i sin helhet, och med varje klientfamilj kommer man överens om en vårdhelhet som motsvarar dess behov. Nuotta stödjer den unga så länge som det behövs.

I **Jakobstad** finns Beroendevårdskliniken.

Barnakuten

Öppen dygnet runt, tfn 06 826 4444

Giftinformationscentralen Öppen 24 h/dygn

tfn (09) 471 977 (direkt)
tfn (09) 4711 (växel)

Socialjouren tfn 112

6. Lagar som styr det förebyggande arbetet i skolan

Barnskyddslagen (13.4.2007/417) och lagen om ändring av barnskyddslagen (1302/2014) slår fast att anställda inom t.ex. undervisningsväsendet, social- och hälsovården har en **skyldighet "att utan dröjsmål och utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått vetskap om ett barn vars behov av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller eget beteende förutsätter att behovet av barnskydd utreds"** (25 §).

Om man är osäker om en barnskyddsanmälan är befogad kan man alltid konsultera barnskyddet. Vid en konsultation förblir studerande anonym. Diskutera i samråd med studerandevårdspersonalen om oro över en studerande.

Barnskyddsanmälningar (eller begäran om utredning av servicebehovet) tas emot av **UTREDNINGSTEAM**, tfn 044 780 9173

Enligt **tobakslagen** (29.6.2016/549) är både innehav och köp av tobaksprodukter förbjudet för minderåriga. Rökförbudet omfattar utrymmen och fordon där barn och unga vistas, gemensamma lokaler i bostadsfastigheter, vid tillställningar som arrangeras utomhus samt i hotellrum. Rökning är alltid förbjudet enligt lag på skolan och på skolans område.

Enligt **alkohollagen** (8.12.1994/1143) är all användning av alkohol förbjuden för minderåriga. Servering av alkohol till personer som inte fyllt 18 år är förbjudet i restauranger. (Lag om ändring av alkohollagen 642/2009.)

Lagen om **missbrukarvård** (17.1.1986/41)

Lag om organisering av det **förebyggande rusmedelsarbetet** (24.4.2015/523)

Narkotikalagen (30.5.2008/373): "Produktion, tillverkning, import till och export från Finlands territorium, transport, transitering, distribution, hantering, innehav och användning av, samt handel med narkotika är förbjudet" (§5). "Den som har kommit i besittning av narkotika utan att vara berättigad att inneha den är skyldig att utan dröjsmål överlämna den till polis-, tull- eller gränsbevakningsmyndigheterna" (§8). Ämnen som klassificeras som narkotika är synliga i Narkotikalagen (Lag om ändring av 3 § i narkotikalagen 595/2010).

Gymnasielagen (21.8.1998/629) 12§:

En studerande har rätt till en trygg studiemiljö.

Till läroanstalten får inte medföras och under arbetsdagen får inte innehas sådana föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas.

I samband med att läroplanen utarbetas ska utbildningsanordnaren utarbeta en plan för användning av disciplinära åtgärder och de tillhörande förfaringssätten och ge anvisningar för hur planen ska användas. Utbildningsstyrelsen ska i grunderna för läroplanen ta in bestämmelser om hur planen ska utarbetas. (29.12.2016/1499)

Lag om elev- och **studerandevård** (20.12.2013/1287) 20§:

Ungdomslag (21.12.2016/1285) 11§:

- 1) undervisningsanordnare ska lämna ut uppgifter om unga som har avslutat sin grundläggande utbildning men inte har placerat sig i utbildning efter den grundläggande utbildningen,
- 2) utbildningsanordnare ska lämna ut uppgifter om unga som avbryter sina yrkes- eller gymnasiestudier,
- 3) försvarsmakten och civiltjänstcentralen ska lämna ut uppgifter om unga som befrias från sin värnplikts- eller civiltjänstgöring för att de inte är tjänstdugliga eller som avbryter sin tjänstgöring.

